

Iestāde: Finanšu ministrija Struktūrvienība: Eiropas Savienības fondu uzraudzības departaments		Dokumenta nosaukums: Vadlīnijas atbildīgajām un sadarbības iestādēm - Eiropas Savienības fondu projektu izmaksu efektivitātes novērtēšanas un izmaksu-ieguvumu analīzes pamatprincipi		
Sagatavoja: Eiropas Savienības fondu uzraudzības departamenta Ieviešanas sistēmas nodaļa	Apstiprināts: Vadošās iestādes vadītāja vietā ES fondu stratēģijas departamenta direktore D.Grūberte	Variants: 2	Datums: 21.10.2011.	Lappuses: 27

Nr. 10.14

Vadlīnijas atbildīgajām un sadarbības iestādēm -
Eiropas Savienības fondu projektu izmaksu efektivitātes novērtēšanas un izmaksu-ieguvumu
analīzes pamatprincipi

Satura rādītājs

1. IEVADS	3
2. TIESISKAIS IETVARIS	5
3. VADLĪNIJĀS LIETOTO JĒDZIENU SKAIDROJUMS	6
4. ATTIECINĀMO IZMAKSU NOTEIKŠANA PROJEKTIEM, KURUS TIEK GŪTI IENĒMUMI.	7
5. IIA UN IEN PAMATPRINCIPI	8
5.1. IIA pamatprincipi	8
5.2. IEN pamatprincipi	11
6. IZMAKSU-IEGUVUMU ANALĪZES UN IZMAKSU EFEKTIVITĀTES NOVĒRTĒJUMA VEIKŠANA	11
6.1. Projekta ieviešanas alternatīvu analīze	11
6.2. Finanšu analīze.....	12
6.3. Ekonomiskā analīze.....	14
6.4. Jūtīguma un riska analīze	15
6.5. Diskonta likmes.....	16
6.6. Izmaksu efektivitātes indikators.....	16
7. REZULTĀTU INTERPRETĀCIJA	16
7.1. Finanšu un ekonomiskās analīzes interpretācija	16
7.2. Izmaksu efektivitātes indikatora interpretācija	17
8. IETEIKUMI ATTIECĪBĀ UZ PRASĪBĀM IIA UN IEN REZULTĀTU ATSPoguĻOŠANAI PROJEKTA IESNIEGUMĀ	17

Pielikumi

1. Projekta finanšu un ekonomiskās atdeves rādītāju aprēķināšana.....	19
2. Finanšu analīzes piemērs pirmsskolas izglītības iestādes būvniecības investīciju projektam.....	21
3. Ekonomiskās analīzes piemērs pirmsskolas izglītības iestādes būvniecības investīciju projektam.....	22
4. Investīciju projektu izmaksu un ieguvumu piemēri dažādās nozarēs.....	23
5. Izmaksu efektivitātes indikatoru piemēri.....	27

1. Ievads

1.1. Vadlīnijas¹ atbildīgajām un sadarbības iestādēm par Eiropas Savienības fondu projektu (turpmāk – projekti) kvalitātes izvērtēšanu – par izmaksu efektivitātes novērtēšanu un izmaksu-ieguvumu analīzes veikšanas pamatprincipiem - (turpmāk - Vadlīnijas) ir sagatavotas, pamatojoties uz Eiropas Komisijas Reģionālās politikas ģenerāldirektorāta 2007.-2013.gada plānošanas perioda Metodisko 4.darba dokumentu „Metodiskie norādījumi izmaksu un ieguvumu analīzes veikšanai” (turpmāk – darba dokuments), Latvijas Republikas Ministru kabineta 2007.gada 26.jūnija noteikumiem Nr.419 „Kārtība, kādā Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadībā iesaistītās institūcijas nodrošina plānošanas dokumentu sagatavošanu un šo fondu ieviešanu” (turpmāk – noteikumi), Komisijas 2006.gada 11.jūlija Regulu (EK) Nr.1083/2006, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr.1260/1999 (turpmāk - Vispārējā regula), Padomes 2002. gada 25. Jūnija Regula Nr. 1605/2002 „Finanšu regula, ko piemēro Eiropas Kopienu vispārējam budžetam”, 2008.gada jūlija Eiropas Komisijas apstiprinātās vadlīnijas „Vadlīnijas izmaksu un ieguvumu analīzes veikšanai struktūrfondu, Kohēzijas fonda un Pirmsiestāšanās fondu investīciju projektiem” (Guide to COST-BENEFIT ANALYSIS of investment projects Structural Funds, Cohesion Fund and Instrument for Pre-Accession), kā arī 2010.gada 30.novembra Eiropas Komisijas apstiprinātās vadlīnijas „Pārskatītās vadlīnijas par 55. pantu Padomes Regulā (EK) Nr. 1083/2006 attiecībā uz ERAF un KF. Projekti, no kuriem gūst ieņēmumus” (Revised guidance note on article 55 for ERDF and CF of Council Regulation No 1083/2006: revenue- generating projects).

1.2.Vadlīniju mērķis ir sniegt vienotus pamatprincipus un metodisku atbalstu atbildīgajām un sadarbības iestādēm (turpmāk - atbildīgajām iestādēm), izstrādājot projektu vērtēšanas kritērijus un prasības izmaksu efektivitātes novērtēšanai Eiropas Savienības fondu līdzfinansētajiem projektiem Latvijā, izstrādājot precizētus norādījumus vai vadlīnijas projektu iesniedzējiem izmaksu-ieguvumu analīzes vai izmaksu efektivitātes novērtējuma veikšanai, kā arī vērtējot projektu iesniegumus.

1.3. Vadlīniju mērķauditorija ir atbildīgās, sadarbības iestādes un projektu vērtētāji.

Papildus informējam, ka pilnvērtīgākas un apjomīgākas instrukcijas par izmaksu – ieguvumu analīzes veikšanu atrodamas Eiropas Komisijas izdotajās vadlīnijās².

1.4. Ņemot vērā, ka aktivitātes, uz kurām šīs prasības saskaņā ar noteikumiem tiek attiecinātas ir ļoti dažādas un specifiskas, tas, kā tieši konkrētajā aktivitātē ir izmantojami vadlīnijās aprakstītie projektu analīzes instrumenti ir jāizvērtē un jāprecizē katrai atbildīgajai iestādei, izstrādājot aktivitātes īstenošanas kārtību.

1.5. Vadlīnijās ietvertie ieteikumi attiecināmi uz trīs veidu ERAF vai Kohēzijas fonda līdzfinansētiem projektiem:

¹ Vadlīnijas ir aktualizētas saskaņā ar grozījumiem Komisijas 2006.gada 11.jūlija Regulu (EK) Nr.1083/2006, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu un Kohēzijas fondu un atceļ Regulu (EK) Nr.1260/1999. Saskaņā ar grozījumiem izmaksu- ieguvumu analīze jāveic projektiem, kuri finansēti no Kohēzijas fonda vai Eiropas Reģionālās attīstības fonda un to kopējas izmaksās pārsniedz 1 miljonu eiro, detalizēta informācija par Komisijas 2006.gada 11. Jūlija Regulu Nr. 1083/2006 aprakstīta vadlīniju 4. sadaļā. Papildus aktualizācija veikta saskaņā ar Eiropas Komisijas 2010.gada 30.novembra apstiprinātajām vadlīnijām „Pārskatītās vadlīnijas par 55. pantu Padomes Regulā (EK) Nr. 1083/2006 attiecībā uz ERAF un KF. Projekti, no kuriem gūst ieņēmumus”.

² http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/cost/guide2008_en.pdf

1) Lielie projekti Padomes Regulas (EK) Nr.1083/2006 39.panta izpratnē (projekti, kuru kopējās izmaksas pārsniedz EUR 50 miljonus) jāveic izmaksu-ieguvumu analīze (turpmāk – IIA)

2) Projekti, kas nav lieli projekti, kuros kopējais paredzētais publiskais finansējums pārsniedz 5 miljonus eiro un kam saskaņā ar noteikumu (tai skaitā ar iestrādātajiem grozījumiem) 42.punktu jāveic izmaksu efektivitātes novērtējums (turpmāk – IEN).

3) Vispārējās Regulas 55.pantā minētajiem ieņēmumus nesošajiem projektiem jāveic finanšu analīze, lai noteiktu finansējuma deficīta apjomu, kas attiecināms finansēšanai no ES fondiem.

1.6. Lielajiem projektiem IIA ir jāveic atbilstoši Ieviešanas regulas XXI Pielikuma E sadaļas prasībām. Eiropas Savienības fonda projekta iesniedzējiem, kas iesniedz iesniegumu par projektu, no kura gūst ieņēmumus, tai skaitā lielos projektus, ieteicams izmantot Ieviešanas regulas XXI Pielikuma E sadaļā doto analīzes struktūru, bet šī prasība nav obligāti jāievēro.

1.7. Papildus šīm vadlīnijām saskaņā ar Darba dokumentu, atbildīgajām iestādēm, kuru aktivitātēs paredzēts īstenot lielos projektus vai arī kas izvēlas noteikt prasības IIA veikšanai, ieteicams izstrādāt specifiskas vadlīnijas IIA veikšanai konkrētajā nozarē. Šim mērķim, kā metodisks atbalsts atbildīgajām iestādēm, vadlīnijās sniegti IIA pamatprincipi un ieteikumu praktiskai piemērošanai mazākiem projektiem Latvijas apstākļos. IEN galvenais uzdevums ir noteikt investīciju sociālekonomisko atdevi naudas izteiksmē vai arī izmaksas uz vienu iegūtā labuma vienību. Papildus IEN ieteicams ietvert arī projekta alternatīvu analīzi un risku novērtējumu. Vadlīnijās tiek aprakstīts, kā atbildīgā iestāde var variēt ar prasībām attiecībā uz katru no šīm sadaļām. Vadlīnijas ilustrē, kā ir iespējams, neuzliekot nesamērīgu resursu patēriņu projektu iesniedzējiem un neizvirzot prasības, kuru izpildei nepieciešama īpašu kvalificētu speciālistu piesaiste, izstrādāt nosacījumus, kas nodrošina kvalitatīvu izdevumu efektivitātes novērtēšanu un ļauj izpildīt Ministru kabineta noteikumos izvirzītās prasības.

1.8. Noteikumi paredz, ka aktivitātēs, kurās var būt projekti ar publisko finansējumu virs 5 miljoniem eiro, jāparedz ar izmaksu efektivitāti saistīti kritēriji, līdz ar to Vadlīnijās iekļauti piemēri efektivitātes rādītājiem dažādās nozarēs.

1.9. Vadlīnijās ir dotas standarta prasības IIA vai IEN veikšanai, kuras vadošā iestāde aicina ņemt vērā, izstrādājot aktivitāšu īstenošanas kārtības. Analīzes ietvaros izmantojamās izmaksu un ieguvumu veidus nosaka katra atbildīgā iestāde atbilstoši savas nozares specifikai. Vadlīniju 4. pielikumā dotajiem investīciju projektu izmaksu un ieguvumu piemēriem un 5.pielikumā dotajiem izmaksu efektivitātes indikatoru piemēriem ir tikai ieteikuma raksturs.

1.10. Saskaņā ar noteikumiem, veicot IIA, IEN un finanšu analīzi jāizmanto Publiskās un privātās partnerības (PPP) mājas lapas sadaļas „Tiesību akti” apakšsadaļā „Makroekonomiskie pieņēmumi un prognozes” publicētie makroekonomiskie pieņēmumi un prognozes. Mainot makroekonomisko pieņēmumu un prognožu avotu, informācija par izmaiņām ir jāievieto MK noteikumos par aktivitātes ieviešanu. Jānodrošina, ka projekta atlases kārtas ietvaros tiek piemēroti vienādi makroekonomiskie pieņēmumi un prognozes.

1.11. Saskaņā ar vispārējās regulas 55.pantu projektiem, kas rada ieņēmumus, Eiropas Savienības fonda ieguldījumu aprēķina pēc finansējuma deficīta metodes (izņemot vispārējās regulas 55.panta 6.punktā minētiem projektiem). Finansējuma deficīta aprēķināšanai ieņēmumus nesošiem projektiem, kuru kopējās izmaksas pārsniedz vienu miljonu eiro, iesniegumā iekļauj finanšu analīzi. Atbildīgajām iestādēm jāparedz ieņēmumu uzraudzības

kārtība, lai nodrošinātu vispārējās regulas prasību izpildi atbilstoši EK vadlīnijām par Regulas (EK) Nr. 1083/2006 55. panta prasību piemērošanu³.

1.12. Vadlīnijas veido astoņas nodaļas un pieci pielikumi:

a) 2.nodaļā „Tiesiskais ietvars” ir minēti Eiropas Savienības (ES), Latvijas Republikas (LR) normatīvie akti un vadlīnijas, kas reglamentē izmaksu izmaiņu, IIA un IEN veikšanu un piemērošanu ;

b) 3.nodaļā „Vadlīnijās lietoto jēdzienu skaidrojums” ir doti nepieciešamo terminu skaidrojumi, lai varētu saprast IIA un IEN pamatprincipus;

c) 4.nodaļā „Attiecināmo izmaksu noteikšana projektiem, kuros tiek gūti ieņēmumi” ir aprakstīti priekšnosacījumi analīzes veikšanai ieguvumus nesošiem projektiem un to identificēšanai saskaņā ar vispārīgās regulas 55.pantu;

d) 5.nodaļa „IIA un IEN pamatprincipi” ir aprakstīta analīzes un efektivitātes novērtējumu un to piemērošanas metodoloģija Eiropas Savienības fonda projektiem;

e) 6.nodaļā aprakstītas IIA un IEN sastāvdaļas;

f) 7.nodaļā „Rezultātu interpretācija” ir dots izmaksu-ieguvumu un izmaksu efektivitātes indikatoru skaitlisko vērtību skaidrojums, un analīzes rezultātu izmantošana Eiropas Savienības fonda projektu vērtēšanā;

g) 8.nodaļā „Ieteikumi Eiropas Savienības fonda projekta iesnieguma veidlapas 7.3.sadaļas aizpildīšanai” ir doti ieteikumi izmaksu efektivitātes novērtējuma rezultātu iekļaušanai projekta iesnieguma veidlapā, kā arī minētas minimālās prasības, kuras ieteicams iekļaut Eiropas Savienības fonda aktivitātes īstenošanas kārtībā.

2. Tiesiskais ietvars

Vadlīniju sagatavošanai ir izmantoti šādi tiesību akti un dokumenti:

2.1. 2006.gada 11.jūlija Eiropas Padomes regula (EK) Nr. 1083/2006 ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas sociālo fondu un Kohēzijas fondu, un atceļ Regulu (EK) Nr. 1260/1999 (vispārīgā regula);

2.2. 2006.gada 8.decembra Eiropas Komisijas regula (EK) Nr. 1828/2006, kas paredz noteikumus par to, kā īstenot Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006 ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas sociālo fondu un Kohēzijas fondu, un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1080/2006 par Eiropas Reģionālās attīstības fondu (Ieviešanas regula);

2.3. Padomes 2002. gada 25. Jūnija Regula Nr. 1605/2002 „Finanšu regula, ko piemēro Eiropas Kopienų vispārējam budžetam”;

2.4. 2007.gada 23.februāra Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadības likums;

2.5. Latvijas Republikas Ministru kabineta 2007.gada 26.jūnija noteikumi Nr.419 „Kārtība, kādā Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda vadībā iesaistītās institūcijas nodrošina plānošanas dokumentu sagatavošanu un šo fondu ieviešanu”;

³ Informācija par ieņēmumus gūstošu projektu uzraudzību apkopota vadošās iestādes vadlīnijās Nr.10.9. Vadlīnijas, kas nosaka Eiropas Savienības struktūrfondu un Kohēzijas fonda uzraudzības sistēmas darbības pamatprincipus un kārtību 2007.-2013.gada plānošanas periodā” VIII sadaļā.

2.6. 2006.gada augusta Eiropas Komisijas Reģionālās politikas ģenerāldirektorāta jaunā plānošanas perioda 2007-2013 Metodisko darba dokumentu 4. darba dokuments „Metodiskie norādījumi izmaksu un ieguvumu analīzes veikšanai”;

2.7. Eiropas Komisijas Reģionālās politikas ģenerāldirektorāta 2002.gada Investīciju projektu izmaksu-ieguvumu analīzes rokasgrāmata (ERAF, Kohēzijas fonds un ISPA).

2.8. Eiropas Komisijas Reģionālās politikas ģenerāldirektorāta 2008.gada Investīciju projektu izmaksu-ieguvumu analīzes rokasgrāmata (ERAF, Kohēzijas fonds un ISPA).

2.9. 2010.gada 30.novembra Eiropas Komisijas apstiprinātās vadlīnijas „Pārskatītās vadlīnijas par 55. pantu Padomes Regulā (EK) Nr. 1083/2006 attiecībā uz ERAF un KF. Projekti, no kuriem gūst ieņēmumus” (“Revised guidance note on article 55 for ERDF and CF of Council Regulation No 1083/2006: revenue- generating projects”).

3. Vadlīnijās lietoto jēdzienu skaidrojums

3.1. Izmaksu ieguvumu analīze ir publiskā sektora investīciju projektu vērtēšanas metode, kur projekta izmaksas un ieguvumi tiek aprēķināti naudas izteiksmē fiksētā laika periodā un tiek salīdzinātas ieguvumu un izmaksu diskontētās naudas plūsmas. IIA ietver 5 daļas: alternatīvu analīzi, finanšu analīzi, ekonomisko analīzi, jūtīguma analīzi un risku analīzi. IIA veic vadlīniju 1.5 (1) minētajiem projektiem, kā arī citiem ieņēmumus gūstošiem projektiem, ja to paredz aktivitātes noteikumi.

3.2. Izmaksu efektivitātes novērtējums ir vienkāršota publiskā sektora investīciju projektu vērtēšanas metode, ko saskaņā ar noteikumiem jāveic projektiem, kuros paredzētais publiskais finansējums pārsniedz 5 miljonus eiro. Efektivitātes novērtējums prasa izmaksu efektivitātes indikatora aprēķinu, ko var izteikt gan ar investīciju ekonomiskās atdeves rādītāju gan arī kā attiecību starp izmaksām un iegūtā labuma vienību, aprēķinot izmaksas uz vienu iegūtā labuma vienību, bet neaprēķinot iegūtā labuma finanšu vai ekonomisko vērtību naudas izteiksmē (atbildīgā iestāde var noteikt šo indikatoru apgriezta izteiksmē, atbilstoši interpretējot rezultātus - šajās vadlīnijās tiek lietots iepriekš minētā izteiksme kā piemērs.) Saskaņā ar pieņemto labāko starptautisko praksi parasti IEN ietver arī alternatīvu izvērtējumu un risku izvērtējumu, tomēr šīs divas daļas MK noteikumos par aktivitātes ieviešanu nav noteiktas kā obligātas prasības. IEN veic vadlīniju 1.5 (2) minētajiem projektiem, ja tie nav lieli projekti vai aktivitātes noteikumi neparedz IIA veikšanu visiem aktivitātes projektiem.

3.3. Finanšu analīzes galvenais mērķis ir apskatīt projekta finansiālās darbības rādītājus. Parasti tas tiek darīts no infrastruktūras īpašnieka skatu punkta. Tomēr, ja īpašnieks un operētājs nav viens un tas pats subjekts ir jāizvērtē konsolidētā finanšu analīze. Kā viena no metodēm tiek lietota diskontētās naudas plūsmas analīze.

3.4. Labas finanšu pārvaldības principi: labas finanšu pārvaldības principi, noteikti Padomes 2002. gada 25. jūnija Regula Nr. 1605/2002 „Finanšu regula, ko piemēro Eiropas Kopienu vispārējam budžetam” 27. pantā:

- Saimnieciskuma princips - prasa, lai resursi, ko iestādes lieto savas darbības veikšanai, būtu pieejami noliktajā laikā, pienācīgā apjomā un kvalitātē un par labāko cenu;
- Lietderības princips - saistīts ar labāko attiecību starp izmantotajiem resursiem un sasniegto rezultātu;
- Efektivitātes princips - . saistīts ar konkrētu nosprausto mērķu un paredzēto rezultātu sasniegšanu.

3.5. Lielais projekts: darbība, kas ietver būvdarbus, darbības vai pakalpojumus ar mērķi veikt vienotu un noteiktu ekonomisku vai tehnisku uzdevumu, kurai ir skaidri noteikti mērķi un

kuras kopējās izmaksas pārsniedz 50 miljonus eiro (Vispārīgās regulas 39.pants, grozījumi 16.06.2010.);

3.6. Ieņēmumus gūstoši projekti: jebkura darbība, kas ir saistīta ar ieguldījumiem infrastruktūrā, kuras izmantošanas maksu tieši sedz lietotāji, vai jebkura darbība, kas ietver zemes vai ēku pārdošanu vai iznomāšanu, vai jebkādu citu pakalpojumu sniegšanu par atlīdzību (Vispārīgās regulas 55.pants); projekts ir ieņēmumus gūstošs projekts tikai tadā gadījumā, ja projekta neto ieņēmumu šodienas vērtība ir lielāka par projekta uzturēšanas izmaksu šodienas vērtību (t.i., projekta ietvaros var būt maksas ieņēmumi, bet projekts ir ieņēmumus negūstošs projekts);

3.7. Finansējuma deficīta metode: Kopienas atbalsta līmeņa noteikšana pamatojas uz projekta finansējuma deficīta līmeni, jeb sākotnējo investīciju diskontēto izmaksu daļu, kuru nesedz projekta diskontētie neto ieņēmumi. Atbilstīgo izdevumu noteikšana saskaņā ar Vispārīgās regulas 55. pantu nodrošina to, ka projekta īstenošanai pietiek finansiālo resursu, un tajā izvairās no tā, ka atbalsta saņēmējam rodas nepamatotas priekšrocības, projekts netiek pārmērīgi finansēts.

4. Attiecināmo izmaksu noteikšana projektiem, kuros tiek gūti ieņēmumi

4.1. Attiecināmo izmaksu noteikšanu izmantojot finansējuma deficīta metodi atbilstoši regulas 55. panta prasībām, ir jāveic visiem ienākumus nesošiem projektiem kuros līdzfinansē no ERAF vai Kohēzijas fonda un kuru kopējās izmaksas pārsniedz 1 miljonu eiro. Ieņēmumus gūstoša projekta attiecināmie izdevumi nedrīkst pārsniegt investīciju izmaksu šodienas vērtību, no kuras ir atņemta neto ieņēmumu pašreizējā diskontētā vērtība. Ja ne visi ieguldījumi ir attiecināmais līdzfinansējums, tīros ieņēmumus sadala proporcionāli ieguldījuma izmaksu attiecināmo⁴ un neattiecināmo izmaksu daļai.

4.2. Gadījumā, ja finanšu analīzē atbilstoši vispārīgās regulas 55. pantam ir iekļauti projekti, kuri tiek īstenoti vienlaikus ar ES fondu projektu un attiecas uz atbalstāmajām darbībām šīs aktivitātes ietvaros (bet nav šī projekta līgumu sastāvdaļa), neattiecināmās izmaksas norāda projekta iesniegumā. Projekta iesniedzējam ir jāapzinās, ka šādā gadījumā norādītās neattiecināmās izmaksas (komponentes) kļūst saņēmējam saistošas, tās realizējot iesniegumā norādītajā laikā, jo šādas izmaksas ietekmē ES fondu atbalsta likmi. Tādēļ, gadījumā, ja šādas neattiecināmās izmaksas projektā tiek iekļautas, ir nepieciešams to skaidri aprakstīt projekta iesniegumā, sniedzot informāciju par plānotajiem darbiem, galvenajiem darbu indikatoriem, darbu izmaksām, kā arī norādot plānoto ieviešanas laika grafiku. Vienlaikus, ir jāņem vērā, ka neattiecināmās izmaksas var norādīt tikai tad, ja ES fonda projekta īstenošanas periods un neattiecināmās komponentes realizācijas periods sakrīt, pretējā gadījumā aprēķins būs nekorekts. Projekta iesniedzējam nav obligāti jāparedz neattiecināmās komponentes iesniegumā, bet tas ir ieteicams, ja šādas komponentes neieviešana var ietekmēt ES fonda projektā iekļautas infrastruktūras ekspluatāciju.

4.3. Finansējuma deficīta metode neatceļ nepieciešamību apjomīgiem projektiem (virs 5 miljoni, ja aktivitātes ieviešanas nosacījumos nav noteikts citādi) veikt arī izmaksu efektivitātes analīzi.

4.4.. Plašāks skaidrojums par ieņēmumiem, kas ņemami vērā veicot finanšu deficīta aprēķinu, pieejams komisijas skaidrojošajā materiālā par Regulas (EK) nr.1083/2006 55.pantu⁵.

⁴ Attiecināmas izmaksas noteiktas katras aktivitātes īstenošanas nosacījumos. Papildus informācija par attiecināmo neattiecināmo izmaksu noteikšanu sniegta vadlīnijās Nr.10.1 "Vadlīnijas attiecināmo un neattiecināmo izmaksu noteikšanai 2007.-2013. gada plānošanas periodā"

⁵ Vēršam uzmanību, ka visiem projektiem, kuros tiek gūti ieņēmumi, un kuru kopējo izmaksu apjoms ir zem 1 000 000 eiro un tie līdzfinansēti no Eiropas Sociālā fonda, Eiropas Reģionālā attīstītības fonda un Kohēzijas fonda arī ir jāpiemēro labas finanšu pārvaldības principi. Tai skaitā, atbildīgajai un sadarbības iestādei ir

5. IIA un IEN pamatprincipi

5.1. IIA pamatprincipi

5.1.1. IIA pamatprincipi ir noteikti Darba dokumentā galvenokārt pievēršot uzmanību lielajiem projektiem un ES finansējuma apjoma aprēķināšanai ieņēmumus gūstošiem projektiem. Lai detalizēti iepazītos ar IIA metodiku, ieteicams izmantot Eiropas Komisijas Reģionālās politikas ģenerāldirektorāta 2002.gada Investīciju projektu IIA rokasgrāmatu.

5.1.2. IIA veic Eiropas Savienības fonda projektu līmenī un tās rezultātiem jāspēj pierādīt, ka:

1)Projekts ir sociāl-ekonomiski nepieciešams (galvenais indikators – pozitīva šodienas ekonomiskā vērtība);

2)Projekta mērķi sakrīt ar Eiropas Komisijas mērķiem (nosaka, pārbaudot, vai projekta iecerētie rezultāti ir saskaņā ar darbības programmas un kopējiem Kohēzijas politikas mērķiem);

3)Projektam ir nepieciešams līdzfinansējums (pierāda, ja projekta šodienas finansiālā vērtība ir mazāka par nulli un ES fondu līdzfinansējums var to padarīt finansiāli pozitīvu).

5.1.3. IIA veic pārskata periodam jeb projekta dzīves ciklam, kurš sākas ar projekta īstenošanas uzsākšanu. Pārskata periods jeb dzīves cikls ir projekta ietvaros radīto pamatlīdzekļu lietderīgais kalpošanas laiks jeb projekta ekonomiski derīgais laika periods, kurā ir iespējams gūt finansiālu vai ekonomisku labumu no projektā ieguldītajiem līdzekļiem vai radītajiem aktīviem. Pārskata perioda ilgumu nosaka atsevišķi katrai aktivitātes īstenošanas kārtībai atbilstoši attiecīgās tautsaimniecības nozares specifikai (skatīt 1.tabulu). Detalizēta informācija par projekta dzīves ciklu sniegta 2008.gada jūlija Eiropas Komisijas vadlīnijas „Vadlīnijas izmaksu un ieguvumu analīzes veikšanai struktūrfondu, Kohēzijas fonda un Pirmsiestāšanās fondu investīciju projektiem” 2.4. sadaļā.

1.tabula. Ieteicamais projekta dzīves cikla garums Eiropas Savienības fonda projektiem⁶

Nozare	Projekta dzīves cikls (gadi)
Enerģētika	25
Ūdenssaimniecība, vide	30
Dzelzceļi	30
Ostas un lidostas	25
Ceļi	25
Rūpniecība	10
Pārējie pakalpojumi	15

5.1.4. Precīzu projekta dzīves cikla garumu nosaka attiecīgajā Eiropas Savienības ERAF vai Kohēzijas fonda aktivitātes ieviešanās kārtībā. Ja Eiropas Savienības fonda aktivitātes nav attiecināmas uz 1.tabulā minētajām nozarēm, starpniekinstitūcija var pati noteikt

jāpārlicinās, ka plānotie ieņēmumi nepārsniedz ieguldījumu izmaksu pašreizējo vērtību no kuras ir atņemta neto ieņēmumu pašreizējā diskontētā vērtība (ja nepieciešams jāveic finanšu analīzi).

⁶ Deatalizētāka informācija un plašāks nozaru dalījums iekļauts 2008.gada jūlija Eiropas Komisijas vadlīnijās „Vadlīnijas izmaksu un ieguvumu analīzes veikšanai struktūrfondu, Kohēzijas fonda un Pirmsiestāšanās fondu investīciju projektiem”.

vispiemērotāko projekta dzīves ciklu, šādā gadījumā attiecinot šo cikla garumu uz visiem attiecīgās nozares projektiem.

5.1.5. Veicot finanšu vai ekonomisko analīzi, ir jāpiemēro projekta diskontētās naudas plūsmas princips (nevis peļņas vai zaudējumu aprēķina princips) projekta dzīves cikla laikā.

5.1.6. Diskontētās naudas plūsmas principam ir šādas pazīmes:

a) Naudas plūsma ietver projekta dzīves cikla laikā plānotos ieņēmumus (ieguvumus projektiem, kas nav projekti kuros tiek gūti ieņēmumi) un izmaksas;

b) Naudas plūsmā nedrīkst iekļaut grāmatvedības nolietojuma izmaksas. Atbilstoši Noteikumiem Eiropas Savienības fonda projektiem drīkst paredzēt neparedzētos izdevumus, ja tie nav lielāki par 5% (lielajiem projektiem 10%) no projekta kopējām tiešajām attiecināmajām izmaksām. Šo neparedzēto rezervi jāiekļauj finanšu deficīta likmes aprēķinā, kas tiek balstīts uz plānotajām projekta izmaksām.

c) Naudas plūsmā iekļauj projekta kopējās (attiecināmās un neattiecināmās) izmaksas;

d) Naudas plūsmas perioda garums atbilst projekta dzīves ciklam saskaņā ar Vadlīniju 2.tabulā dotajām prasībām, kurā ir ieskaitīts arī projekta īstenošanas periods;

e) Ja projekta īstenošanas laikā iegādāto vai radīto aktīvu ekonomiski derīgais periods pārsniedz projekta dzīves ciklu, naudas plūsmas pēdējā gada ieņēmumu daļā ir jānorāda investīciju atlikusī vērtība. Investīciju atlikušo vērtību ieteicams noteikt atbilstoši grāmatvedības nolietojuma aprēķināšanas metodikai saskaņā ar LR normatīvajiem aktiem vai arī prognozētajai tirgus vērtībai pēdējā projekta dzīves cikla gadā;

f) Projekta ieņēmumu un izdevumu plūsmu diskontē piemērojot diskonta faktoros vai arī izmantojot programmatūru ar standarta funkcijām projekta atdeves indikatoru aprēķināšanai. Diskonta likmes izvēlas saskaņā ar Publiskās un privātās partnerības (PPP) mājas lapas sadaļas „Tiesību akti” apakšsadaļu „Makroekonomiskie pieņēmumi un prognozes” prasībām.

5.1.7. IIA izšķir divu veidu izmaksas un ieguvumus. Finanšu izmaksas un ieguvumi ir projekta dzīves cikla laikā plānotās izmaksas un ieguvumi Eiropas Savienības fonda projekta pieteikuma iesniedzējam. Ekonomiskās izmaksas un ieguvumi ir projekta dzīves cikla laikā plānotās izmaksas un ieguvumi Eiropas Savienības fonda projekta pieteikuma iesniedzējam un netiešajiem labuma saņēmējiem, tai skaitā sabiedrībai kopumā. Izmaksu un ieguvumu veidi (finanšu un ekonomiskie) izmantojami arī IEN ietvaros.

5.1.8. Finanšu un ekonomisko analīzi veic salīdzinot divus projekta īstenošanas scenārijus: situāciju bez projekta un situāciju ar projektu. Šo metodi sauc par papildu izmaksu metodi, jo tiek ņemtas vērā tikai papildu izmaksas un ieguvumi, kas radīsies projekta ieviešanas rezultātā.

5.1.9. Papildu izmaksu metodi var būt problemātiski piemērot situācijā, kad projekta ietvaros ir paredzēta jau esošas infrastruktūras uzlabošana vai attīstība. Šādi piemēri ir raksturīgi ūdensapgādes, siltumapgādes un citās nozarēs. Tādos gadījumos var izmantot atlikušo sākotnējo izmaksu metodi:

a) Situācijā bez projekta tiek izmantots teorētisks pieņēmums, ka infrastruktūra vispār nav uzbūvēta (ja projektā paredzēts to izbūvēt no jauna) vai esošā infrastruktūra;

b) Situācijā ar projektu ir jāņem vērā jaunbūvējamās infrastruktūras izmaksas, kā arī jau esošās infrastruktūras (pamatlīdzekļu) atlikusī vērtība (jāiekļauj projekta ieviešanas perioda pirmā gada izmaksās). Esošās infrastruktūras vērtību var aprēķināt arī kā aizņēmumu pamatsummas un procentu maksājumu atlikušo vērtību;

c) Projekta naudas plūsmas ieņēmumu daļā iekļauj visus ieņēmumus no infrastruktūras izmantošanas, ņemot vērā metodiku par tarifa aprēķinu atbilstošajā nozarē (pilnais pakalpojuma tarifs).

5.1.10. Eiropas Savienības fonda līdzfinansētajiem projektiem izmaksu-ieguvumu analīze ir jāveic, izmantojot papildu izmaksu metodi. Atlikušo sākotnējo izmaksu metodi drīkst izmantot tikai īpašos gadījumos, saskaņojot pieeju ar vadošo iestādi.

5.1.11. Finanšu un ekonomisko analīzi var veikt vai nu reālajās (faktiskajās), vai arī nominālajās (salīdzināmajās) cenās. Atkarībā no tā, vai izmaksu-ieguvumu analīzē tiek piemērota inflācija, ir attiecīgi jāpiemēro Noteikumos dotās diskonta likmes, makroekonomiskie pieņēmumi un prognozes - ja piemēro inflāciju, tad aprēķinos izmanto nominālās diskonta likmes, ja nepiemēro inflāciju, tad izmanto reālās diskonta likmes.

5.1.12. Darba dokumenta 4.2.sadaļā „Princips „piesārņotājs maksā” ir noteiktas prasības „piesārņotājs maksā” principa piemērošanai, galvenokārt vides projektiem. Detalizētas prasības šī principa piemērošanai nosaka attiecīgajā Eiropas Savienības fonda aktivitātes īstenošanas kārtībā, ja to paredz attiecīgie ES normatīvie akti.

5.1.13. Darba dokumenta 4.3.sadaļā „Taisnīgums (īstenojamība)” un II pielikumā „Vienlīdzība (īstenojamība)” ir noteiktas prasības ES finansējuma apjoma aprēķināšanai, ņemot vērā iedzīvotāju labklājības līmeni un nepieciešamību nodrošināt maznodrošinātos iedzīvotājus ar precēm un pakalpojumiem Eiropas Savienības fonda projektu īstenošanas rezultātā. Detalizētas prasības taisnīguma principa piemērošanai nosaka attiecīgajā aktivitātes īstenošanas kārtībā, ja preču vai pakalpojumu gala lietotāju maksātspēja Eiropas Savienības fonda projekta īstenošanas rezultātā nav pietiekama attiecīgās preces vai pakalpojuma iegādei.

5.1.14. Darba dokumenta 4.4.sadaļā „Publiskā un privātā sektora partnerība” un I pielikumā „Publiskā un privātā sektora partnerība (PPP)” ir noteiktas prasības izmaksu-ieguvumu analīzei, ja Eiropas Savienības fonda projekta īstenošanai tradicionālā iepirkuma vietā ir plānots izmantot valsts un privāto partnerību. Detalizētas prasības izmaksu-ieguvumu analīzei valsts un privātās partnerības projektiem nosaka attiecīgajā Eiropas Savienības fonda aktivitātes īstenošanas kārtībā.

5.1.15. Projekta finanšu un ekonomiskās atdeves rādītāju aprēķināšanai var izmantot manuālu diskontētās projektu naudas plūsmas aprēķinu (tiek summētas atsevišķi aprēķinātas projekta dzīves cikla visu gadu naudas plūsmas diskontētās vērtības) vai arī elektroniskās tabulas ar standartizētām formulām investīciju atdeves rādītāju aprēķināšanai (MS Excel vai līdzvērtīgu programmatūru). Jāņem vērā, ka MS Excel diskontē arī primo projekta dzīves cikla naudas plūsmā norādīto gadu (ja funkciju piemēro visiem gadiem naudas plūsmā). Veicot izmaksu-ieguvumu analīzi un salīdzinot projektus, drīkst izmantot tikai vienu no šīm pieejām, lai nodrošinātu analīzes rezultātu salīdzināmību.

5.1.16. Lielajiem projektiem izmaksu-ieguvumu analīze ir jāveic atbilstoši Ieviešanas regulas XXI Pielikuma E sadaļas prasībām.

5.1.17. Ja aktivitātes īstenošanas kārtībā tiek noteikts, ka IIA vai tās daļa ir jāveic Eiropas Savienības fonda projekta iesniedzējiem, kas neiesniedz lielos projektus, ieteicams izmantot Ieviešanas regulas XXI Pielikuma E sadaļā doto finanšu un ekonomiskās analīzes struktūru, bet šī prasība nav obligāti jāievēro.

5.1.18. Atbilstoši Darba dokumentam un MK noteikumiem nr.419 atbildīgajām iestādēm ir tiesības izstrādāt detalizētas izmaksu-ieguvumu vadlīnijas attiecīgajai tautsaimniecības nozarei vai aktivitātes īstenošanas kārtībai. Detalizētajās vadlīnijās starpniek institūcija nosaka attiecīgās tautsaimniecības nozares mikroekonomiskos rādītājus. Mikroekonomiskie rādītāji tiek izmantoti finanšu un ekonomiskajā analīzē konkrētu izmaksu un ieguvumu pozīciju definēšanai un aprēķināšanai.

5.2. IEN pamatprincipi

5.2.1. Projektu izmaksu efektivitātes novērtēšanas nepieciešamību, kā efektīvu instrumentu izmantojot IIA principus, arī tiem projektiem, kas nav lieli projekti, nosaka šādi apsvērumi:

- a) Padomes Regulas (EK, Euratom) Nr.1605/2002 par Finanšu regulu, ko piemēro Eiropas Kopienu vispārējam budžetam, 28.a panta 2.a) punkts nosaka, ka budžeta izpildē visos pārvaldības līmeņos ir jāīsteno darbību efektivitātes, rezultativitātes un saimnieciskuma mērķi;
- b) Eiropas Savienības fonda projektiem ir jābūt ar pozitīvu ekonomisko atdevi un jāveicina ES reģionālās politikas mērķu sasniegšana (NPV koeficients);
- c) Eiropas Savienības fonda projektiem ir jāpamato ES līdzfinansējuma nepieciešamība;
- d) Eiropas Savienības fonda projektiem ir jānodrošina finanšu ilgtspēja (projekta finansiālā noturība) pēc ES līdzfinansējuma saņemšanas.

Iepriekš minētie pamatprincipi ir skaidroti Darba dokumentā.

5.2.2. Saskaņā noteikumiem izmaksu efektivitāti var izteikt gan kā sociālekonomiskās atdeves rādītāju (sk.6.3.sadaļu), gan kā izmaksu efektivitātes indikatoru (sk. 6.6.sadaļu). Papildus izdevumu efektivitātes skaitliskajam novērtējumam IEN ieteicams iekļaut arī alternatīvu izvērtējumu un risku kvalitatīvu analīzi.

5.2.3. Ja IEN izmanto Eiropas Savienības fonda projektu iesniegumu atlases procedūrā projektu pieteikumu savstarpējai salīdzināšanai, drīkst salīdzināt tikai homogēnus projektus (projektu iznākumiem ir jābūt salīdzināmiem). Papildu informācijai skatīt Vadlīniju 6.2.punktu.

5.2.4. Detalizētas prasības IEN nosaka attiecīgajā aktivitātes īstenošanas kārtībā.

6. Izmaksu-ieguvumu analīzes un izmaksu efektivitātes novērtējuma veikšana

6.1. Projekta ieviešanas alternatīvu analīze:

Projekta ieviešanas alternatīvu analīze nozīmē izvēlēties optimālo Eiropas Savienības projekta mērķa sasniegšanai. Vienkāršākajā variantā alternatīvu analīze ietver salīdzinājumu alternatīvu „ar projektu” un alternatīvu „bez projekta”, tomēr ieteicams pielietot vairākas alternatīvas „ar projektu”. Dažreiz ir lietderīgi kā nākamo pēc „bez projekta” alternatīvas, izmantot alternatīvu „minimāls ieguldījums” – t.i. mazākie iespējamie ieguldījumi, lai vismaz daļēji izpildītu ieviešamā projekta pamatvajadzības, piemēram, daļēja nepieciešamākās infrastruktūras modernizācija. Ļoti lielas iespējas alternatīvu ”ar projektu” izstrādei ir mainīt cenu politiku, administratīvos risinājumus utt., tomēr nevajadzētu arī aizmirst par fundamentālākām alternatīvām. Var izmantot arī citas alternatīvas, šādā veidā pastiprinot labas finanšu pārvaldības principus, tomēr jāpievērš uzmanība tam, lai visi projekti varētu tikt salīdzināti. Alternatīvu salīdzinājums jāveic aprakstošā formā, vēlams, izmantojot ekspertu pakalpojumus. Ieteicamie kritēriji optimālās alternatīvas izvēlei:

- a) Ekonomiskā ietekme;
- b) Finanšu izmaksas un ilgtspēja;
- c) Tehniskā iespējamība;
- d) Institucionālā iespējamība;
- e) Ietekme uz vidi.

6.2. Finanšu analīze

6.2.1. Eiropas Savienības fonda projekta finanšu izmaksu aprēķināšanai aktivitātes īstenošanas kārtībā ir jābūt iekļautai kopējo attiecināmo izmaksu aprēķināšanas metodikai, lai nodrošinātu vienotu pieeju Eiropas Savienības fonda projektu izmaksu aprēķināšanā un veicinātu publiskā finansējuma efektīvu izmantošanu. Attiecināmo izmaksu aprēķināšanas metodikā ir jāizmanto publiskās un privātās partnerības (PPP) mājas lapas sadaļas „Tiesību akti” apakšsadaļā „Makroekonomiskie pieņēmumi un prognozes” dotie makroekonomiskie pieņēmumi un prognozes.

Finanšu naudas plūsmā neiekļauj netiešos nodokļus (piemēram, pievienotās vērtības nodokli), ja Eiropas Savienības fonda pieteikuma iesniedzējam ir iespējams atgūt attiecīgā nodokļa summu LR likumdošanā noteiktajā kārtībā (nodokļa summa ietilpst projekta neattiecināmajās izmaksās). Ja netiešie nodokļi ietilpst Eiropas Savienības fonda projekta attiecināmajās izmaksās, tos iekļauj finanšu naudas plūsmas izdevumu daļā.

6.2.2. Darba dokumentā ir minēts divu veidu finansiālais ienesīgums: investīciju finansiālais ienesīgums un kapitāla finansiālais ienesīgums. Investīciju finansiālais ienesīgums ir jāaprēķina visiem Eiropas Savienības fonda projektiem, uz kuriem attiecas vadlīnijas. Kapitāla finansiālais ienesīgums ir jāaprēķina tikai lielajiem projektiem saskaņā ar Ieviešanas regulas XXI Pielikuma E sadaļas prasībām. Kopējās finanšu analīzē iekļaujamās investīcijas ir klasificējamās 3 daļās:

- 1) Fiksētās investīcijas – pamatlīdzekļu iegādei (zeme, telpas, iekārtas);
- 2) Sagatavošanās stadijas investīcijas – izdevumi projekta izstrādei, kvalifikācijas celšana projekta veikšanai, plānošana, konsultācijas;
- 2) Palielinājums apgrozāmajā kapitālā – starpības starp apgrozāmajiem aktīviem un īstermiņa saistībām pieaugums – krājumu, naudas līdzekļu palielinājums, kas, piemēram, ļauj pagarināt kreditoru termiņus.

6.2.3. Investīciju finansiālā ienesīguma aprēķināšanai jāizmanto šādi finanšu atdeves indikatori un minimālās vērtības:

Finansiālā neto pašreizējā vērtība jeb finanšu tīrā šodienas vērtība	$FNPV/C < 0$
Finansiālā ienesīguma vērtība jeb finanšu iekšējā peļņas norma	$FRR/C < \text{diskonta likme}$

6.2.4. Finanšu analīzē iekļaujamās investīciju izmaksas (C) ir Eiropas Savienības fonda projekta kopējās attiecināmās izmaksas. Papildu informācijai skatīt Vadlīniju 1.-3.pielikumu.

6.2.5. Kapitāla finansiālā ienesīguma aprēķināšanai jāizmanto šādi finanšu atdeves indikatori un to ieteicamās minimālās vērtības:

Finansiālā neto pašreizējā vērtība jeb finanšu tīrā šodienas vērtība	$FNPV/K > 0$
Finansiālā ienesīguma vērtība jeb finanšu iekšējā peļņas norma	$FRR/K > \text{finansiālā diskonta likme}$

6.2.6. Finanšu analīzē iekļaujamās investīciju izmaksas (K) ir Eiropas Savienības fonda projekta kopējās attiecināmās izmaksas bez Eiropas Savienības fonda finansējuma. Finanšu analīzē pie projekta operatīvajām izmaksām neiekļauj izmaksas, kas nav tieši monetāras,

piemēram, nolietojumu un naudas rezerves, kas paredzētas bojāto detaļu izstāšanai vai neparedzētu situāciju novēršanai.

6.2.7. Aprēķinot investīciju finansiālo ienesīgumu un kapitāla finansiālo ienesīgumu, tiek izmantota atšķirīga pieeja naudas plūsmas sastādīšanai. Investīciju finansiālā ienesīguma aprēķināšanas gadījumā projekta izmaksas veido uzturēšanas un investīciju izmaksas, kapitāla finansiālā ienesīguma aprēķināšanas gadījumā projekta izmaksas veido uzturēšanas izmaksas, pašu kapitāls (Eiropas Savienības fonda pieteikuma iesniedzēja finanšu līdzekļi, kas nav Eiropas Savienības fonda finansējums), kā arī nepieciešamības gadījumā aizņēmuma pamatsummas un procentu maksājumi pārskata perioda laikā (pieteikuma iesniedzējs aizņemas finanšu resursus līdzfinansējuma nodrošināšanai). Turklāt īpašuma, ienākumu un citi tiešie nodokļi tiek iekļauti tikai finanšu ilgtspējīguma tabulā, savukārt FNPV/C un FNPV/K aprēķināšanā tos neizmanto. Tas tiek darīts, lai izvairītos no nodokļu atšķirībām starp valstīm un varbūtēji dažādos projekta laika posmos.

6.2.8. ES līdzfinansējuma apjoma aprēķināšana ir jāveic saskaņā ar Darba dokumenta 3.3.sadaļu „Finansējuma deficīta metode” un III pielikumu „ES finansējuma apjoma noteikšana: skaitlisks piemērs”. Līdzfinansējuma apjoma aprēķināšana jāpiemēro visiem Eiropas Savienības fonda projektiem (izņemot Regulas (EK) Nr. 1083/2006 55.panta 6.punktā minētajiem projektiem), kurus finansē no Eiropas Reģionālās attīstības fonda un Kohēzijas fonda.

6.2.9. ES līdzfinansējuma apjoma aprēķināšanas piemērs:

Pieņēmumi:

Projekta kopējās investīciju izmaksas ir 300 miljoni EUR, no kurām attiecināmās (atbilstīgās) izmaksas ir 240 miljoni EUR.

Maksimālā prioritārā virziena līdzfinansējuma likme (CRpa) ir 70%

Reālā finansiālā diskonta likme ir 5% Projekta dzīves cikls ir 17 gadi

Projekta naudas plūsmas piemērs ir attēlots 3.tabulā.

1.solis: Finansējuma deficīta likmes (R) aprēķināšana

$R = EE/DIC$, kur

EE - atbilstīgie izdevumi = DIC - DNR (Vispārīgās regulas 55. panta 2. punkts)

DIC - diskontētās investīciju izmaksas

DNR - diskontētie neto ieņēmumi = diskontētie ieņēmumi – diskontētās darbības izmaksas + diskontētā atlikusī vērtība

$DIC = 272$

$DNR = 146 - 97 + 17 = 66$

$EE = DIC - DNR = 272 - 66 = 206$

$R = EE/DIC = 206/272 = 76\%$

2.solis: Lēmuma summas (DA) aprēķināšana

$DA = EC * R$, kur

EC – attiecināmās izmaksas

$DA = 240 * 76\% = 182$

3.solis: maksimālā ES finansējuma apjoma aprēķināšana

DA * CRpa

CRpa ir maksimālā līdzfinansējuma likme, kas noteikta prioritārajam virzienam Eiropas Komisijas lēmumā, ar ko pieņem darbības programmu (Vispārīgās regulas 53.panta 6.punkts) $182 * 70\% = 127$

2. tabula. Projekta naudas plūsma (miljonos EUR)

Gads	Investīciju izmaksas	Darbības izmaksas	Ieņēmumi	Atlikusī vērtība	Neto naudas plūsma
2010	100	-	-	-	-100
2011	100	-	-	-	-100
2012	100	-	-	-	-100
2013	-	10	15	-	5
2014	-	10	15	-	5
2015	-	10	15	-	5
2016	-	10	15	-	5
2017	-	10	15	-	5
2018	-	10	15	-	5
2019	-	10	15	-	5
2020	-	10	15	-	5
2021	-	10	15	-	5
2022	-	10	15	-	5
2023	-	10	15	-	5
2024	-	10	15	-	5
2025	-	10	15	-	5
2026	-	10	15	-	5
2027	-	10	15	-	5
2028	-	10	15	-	5
2029	-	10	15	45	50
Kopā	300	170	255	45	
Kopā (Diskontēts)	272	97	146	17	-207

6.3. Ekonomiskā analīze

6.3.1. Izstrādājot projekta ekonomisko naudas plūsmu un aprēķinot sociālekonomiskās atdeves rādītājus tajā iekļauj gan ekonomiskās izmaksas un ieguvumus, gan finanšu izmaksas un ieguvumus.

6.3.2. Investīciju sociālekonomiskās atdeves aprēķināšanai jāizmanto šādi ekonomiskās atdeves indikatori un to minimālās vērtības, kas noteikti jāievēro:

Ekonomiskā neto pašreizējā vērtība jeb ekonomiskā tīrā šodienas vērtība	ENPV>0
Ekonomiskā ienesīguma vērtība jeb ekonomiskā iekšējā peļņas Norma	ERR> sociālā diskonta likme

6.3.3. Ekonomiskajā analīzē iekļaujamās investīciju izmaksas ir Eiropas Savienības fonda projekta kopējās izmaksas.

6.3.4. Saskaņā ar Darba dokumentu ekonomiskajā analīzē tiek veiktas šādas finanšu naudas plūsmas korekcijas: fiskālās korekcijas, ārējo faktoru korekcijas un ēnu cenu korekcijas. Fiskālās korekcijas ir saistītas ar nodokļu (tiešo un netiešo) ietekmi uz projekta naudas plūsmu, ārējo faktoru korekcijas attiecas ekonomisko ieguvumu iekļaušanu projekta naudas plūsmā, ēnu cenu korekcijas jeb konversijas faktori attiecas uz likumdošanas radīto brīvā tirgus ierobežojumu novēršanu ekonomiskās atdeves aprēķinos.

6.3.5. Ne visas sociālekonomiskās izmaksas un ieguvumus ir iespējams kvantificēt. Šādos gadījumos ir ieteicams minēt nemonetārās izmaksas un ieguvumus, iekļaujot tos analīzē aprakstošā veidā.

6.3.6. Detalizētas prasības ekonomiskajai analīzei nosaka attiecīgajā Eiropas Savienības fonda aktivitātes īstenošanas kārtībā. Vienīgais ieteikums, kas ir noteikts Vadlīnijās, attiecas uz fiskālo korekciju piemērošanu: ja netiešie nodokļi ir iekļauti Eiropas Savienības fonda projekta kopējās attiecināmajās izmaksās un, līdz ar to, projekta finanšu naudas plūsmā, šos netiešos nodokļus neieļauj naudas plūsmā projekta ekonomiskās atdeves aprēķināšanai.

6.4. Jūtīguma un riska analīze

6.4.1. Jūtīguma analīzes uzdevums ir noskaidrot Eiropas Savienības fonda projekta kritiskos mainīgos. Analīzi veic mainot dažādus projekta elementus laika griezumā un nosakot šo izmaiņu ietekmi uz IRR un NPV. Jūtīguma analīzes procedūrai ieteicams sastāvēt no četriem secīgiem posmiem:

- a) Mainīgo noteikšana;
- b) Nosacīti atkarīgo mainīgo izslēgšana (elimination of deterministically dependent variables);
- c) Elastīguma analīze;
- d) Kritisko mainīgo izvēlēšanās.

6.4.2. Kritiskie mainīgie ir mainīgie, kas tiek izmantoti IIA naudas plūsmas sagatavošana un kuru vērtības izmaiņas par vienu procentu izmaina aprēķināto FNPV vai ENPV par pieciem procentiem.

6.4.3. Risku analīzi veic kritiskajiem mainīgajiem noskaidrojot, ar kādu varbūtību ir iespējamas kritisko mainīgo vērtību izmaiņas. Eiropas Savienības fonda projektiem, kas nav lieli projekti, veic kvalitatīvo risku novērtējumu. Riska novērtējumu nosaka ar ekspertu metodi, piemērojot trīs risku kategorijas: augsts, vidējs un zems. Ja novērtētais risks ir vidējs vai augsts, Eiropas Savienības fonda pieteikuma iesniedzējam ir jāsniedz pasākumu plāns risku negatīvās ietekmes novēršanai uz projekta finanšu vai ekonomisko atdevi.

Eiropas Savienības fonda projekta kopējo attiecināmo izmaksu pieauguma risks ir jāanalīzē arī tādā gadījumā, ja jutīguma analīzes rezultātā kopējās attiecināmās izmaksas netiek uzskatītas par kritisko mainīgo.

Jūtīguma un riska analīzes papildu prasības lielajiem projektiem skatīt Ieviešanas regulas XXI Pielikuma E sadaļā.

6.5. Diskonta likmes

Ja aprēķinos nepiemēro inflāciju, IIA jāizmanto diskonta likmes, kuras izvēlas saskaņā ar Publiskās un privātās partnerības (PPP) mājas lapas sadaļas „Tiesību akti” apakšsadaļu „Makroekonomiskie pieņēmumi un prognozes” prasībām.

Ja aprēķinos piemēro inflāciju, IIA jāizmanto šādas nominālās diskonta likmes:

Nominālā sociālā diskonta likme	Reālā sociālā diskonta likme, kura kopējā pamatkapitāla veidošanas deflators pirmajam projekta dzīves cikla gadam (vai vidējais projekta ieviešanas periodam). Piemērs: nominālā sociālā diskonta likme 2008.gadā ir 14,5% (5,5% + 9%)
Nominālā finansiālā diskonta likme	Nominālā finansiālā diskonta likme, kurai pieskaitīts Noteikumu 5.pielikumā dotais kopējā pamatkapitāla veidošanas deflators pirmajam projekta dzīves cikla gadam Piemērs: nominālā finansiālā diskonta likme 2008.gadā ir 14% (5% + 9%)

6.6. Izmaksu efektivitātes indikators

Izmaksu efektivitāti skaitliski var novērtēt, salīdzinot projekta izmaksas un gūtos labumus (projekta rezultātus vai iznākumus) un, izsakot indikatora veidā. Izmaksu-efektivitātes indikators ir skaitliska izteiksme, kur skaitītājā ir jānorāda labuma iegūšanai nepieciešamās izmaksas, bet saucējā ir jānorāda iegūstamā labuma vienības pirmajā gadā pēc Eiropas Savienības fonda projekta īstenošanas (piemēram, izglītības iestādes renovācijas kopējās attiecināmās izmaksas uz vienu izglītojamo). Atbildīgā iestāde var piemērot apgrieztu izteiksmi, attiecīgi interpretējot rezultātus (piemēram, labumuguvušo izglītojamo skaits uz miljons ieguldītajiem latiem). Izmaksu efektivitātes indikatoru piemērus skatīt 5.pielikumā.

7. Rezultātu interpretācija

7.1. Finanšu un ekonomiskās analīzes interpretācija

Analīzes rezultātus novērtē atbilstoši finanšu un ekonomiskās atdeves indikatoriem. Ja finanšu un ekonomiskās atdeves indikatorus izmanto Eiropas Savienības fonda projektu savstarpējais salīdzināšanai, tad augstāks novērtējums parasti ir piešķirams projektam ar lielāku finanšu vai ekonomisko atdevi, ievērojot Eiropas Savienības finansējuma piešķiršanas vispārējos nosacījumus. Skaidrojam, ka investīciju izmaksas (K) tiek rēķināts tikai lielajiem projektiem, attiecīgi lielajiem projektiem rēķinot investīciju izmaksas ar ES fondu līdzfinansējumu (C), gan bez (K).

- a) FNPV un ENPV mēra projekta izdevīgumu absolūtā izteiksmē (atdeves rādītājs ir izteiks kā skaitlis);
- b) Aprēķinot FNPV un ENPV ir svarīgi izvēlēties pareizu diskonta likmi, kas raksturo kapitāla zaudēto iespēju izmaksas (skatīt Vadlīniju 5.5.sadaļu);
- c) Eiropas Savienības fonda projektiem atsevišķi aprēķina FNPV un ENPV. ENPV ir jābūt lielākam vai vienādam par nulli. FNPV var arī nebūt lielāka vai vienāda ar nulli: tas nozīmē, ka

projekts nav pietiekami rentabls un tam ir nepieciešams Eiropas Savienības fonda līdzfinansējums;

d) FRR un ERR mēra projekta izdevīgumu relatīvā izteiksmē (atdeves rādītājs ir izteiks procentos);

e) FRR un ERR mēra projekta rentabilitāti un dod iespēju salīdzināt projekta finanšu vai ekonomisko atdevi ar kapitāla zaudēto iespēju izmaksām;

f) Eiropas Savienības fonda projektiem atsevišķi aprēķina FRR un ERR. ERR ir jābūt lielākai vai vienāda par sociālo diskonta likmi. FRR var arī nebūt lielāka vai vienāda ar finansiālo diskonta likmi: tas nozīmē, ka projekts nav pietiekami rentabls un tam ir nepieciešams Eiropas Savienības fonda līdzfinansējums. Vadlīniju 2.un 3.pielikumā ir dots piemērs attiecīgi finanšu un ekonomiskajai analīzei būvniecības investīciju projektam. 2.pielikumā var redzēt, ka projekta finanšu atdeve ir negatīva (FRR/C ir mīnus 4,1%). Tas izskaidrojams ar to, ka šāda veida projektā netiek gūti ieņēmumi (pirmsskolas izglītība ir bezmaksas pakalpojums). Projekta ekonomiskā atdeve ir pozitīva (ERR = 11,4% un ir lielāka par Vadlīnijās noteikto sociālo diskonta likmi). Tas nozīmē, ka projekts ir ekonomiski izdevīgs sabiedrībai. Dotajā gadījumā ekonomiskos ieguvumus veido mājsaimniecību ienākumi no iekļaušanās darba tirgū (vecāki var strādāt algotu darbu, jo ir iespējams atstāt bērnus pirmsskolas izglītības iestādē) un iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi pašvaldības budžetā (iedzīvotāji dod priekšroku dzīvot un maksāt nodokļus pašvaldībā, kas nodrošina viņiem nepieciešamo sociālo infrastruktūru).

7.2. Izmaksu efektivitātes indikatora interpretācija

EK normatīvie akti un vadlīnijas nenosaka obligāti izpildāmas prasības izmaksu efektivitātes indikatoru skaitliskajām vērtībām. Atbilstoši izmaksu efektivitātes definīcijai tiek salīdzinātas projekta kopējās izmaksas uz vienu plānotā labuma vienību (skatīt Vadlīniju 5.pielikumu). Ja izmaksu efektivitātes indikatorus izmanto Eiropas Savienības fonda projektu iesniegumu vērtēšanā, augstāks vērtējums ir jādod projektiem, kuriem izmaksu efektivitātes attiecība ir zemāka. Piemēram, ja profesionālās izglītības iestādes renovācijas izmaksas uz vienu audzēkni iestādei A ir zemākas nekā iestādei B, tas no izmaksu efektivitātes viedokļa izdevīgāks ir Eiropas Savienības fonda projekts izglītības iestādei A.

Savstarpēji salīdzinot projektus ir jānodrošina, lai izmaksu efektivitātes indikatori tiktu piemēroti savstarpēji salīdzināmiem projektiem. Iepriekš minētajā piemērā tiek savstarpēji salīdzinātas divu profesionālās izglītības iestāžu izmaksas uz vienu audzēkni pieņemot, ka projekti ir savstarpēji salīdzināmi. Ja, piemēram, ir izvēlēti projekti, kur viena projekta ietvaros ir paredzēta satiksmes drošības uzlabošana autoceļam (izmaksu efektivitātes indikators – autoceļa rekonstrukcijas izmaksas uz vienu novērsto letalitātes gadījumu vidēji gadā) un otra projekta ietvaros ir paredzēta kultūras iestādes renovācija (izmaksu efektivitātes indikators – renovācijas izmaksas uz vienu kvadrātmetru), minētie izmaksu efektivitātes indikatori nav salīdzināmi savā starpā. Šādā gadījumā atbildīgajai iestādei ieteicams izvēlēties citus projektu novērtēšanas un salīdzināšanas instrumentus, izmantojot kā vērtēšanas kritēriju, piemēram, ERR rādītāju, kas izteikts procentos un ir salīdzināms.

8. Ieteikumi attiecībā uz prasībām IIA un IEN rezultātu atspoguļošanai projekta iesniegumā

Eiropas Savienības fonda lielajiem projektiem IIA rezultātus apraksta atbilstoši Ieviešanas regulas XXI pielikuma E sadaļai. Eiropas Savienības fonda projektiem, kas nav lieli projekti,

Eiropas Savienības fonda pieteikuma formas (Eiropas Reģionālās attīstības fonds vai Eiropas Reģionālās attīstības fonds/Kohēzijas fonds) 7.3.sadaļā ieteicams iekļaut šādu informāciju:

- a) Īss metodikas un galveno pieņēmumu apraksts;
- b) Alternatīvu analīze (īss apraksts, pamatojoties uz Eiropas Savienības fonda pieteikuma formas 2.4.-2.6. sadaļā sniegto informāciju);
- c) Finanšu analīzes rezultāti (t.sk. norādot finanšu atdeves rādītāju skaitliskās vērtības) projektiem kuros tiek gūti ieņēmumi;
- d) Ekonomiskā analīze (t.sk. norādot ekonomiskās atdeves rādītāju skaitliskās vērtības), ja piemērojams;
- e) Izmaksu efektivitātes indikatora (-u) aprēķins, ja piemērojams;
- f) Risku novērtējums.

Aktivitātes īstenošanas kārtībā ieteicams iekļaut šādas prasības izmaksu IIA vai IEN veikšanai:

- a) Pārskata periods;
- b) Finansiālā ienesīguma rādītāji, kur piemērojams;
- c) Sociālekonomiskās atdeves rādītāji, kur piemērojams;
- d) IIA veikšana faktiskajās vai salīdzināmajās cenās, kur piemērojams;
- e) IIA veikšana izmantojot papildu izmaksu metodi vai atlikušo sākotnējo izmaksu metodi, kur piemērojams;
- f) Prasības finanšu ilgtspējai, kur piemērojams;
- g) Prasības principa „piesārņotājs maksā” piemērošanai, kur piemērojams;
- h) Prasības taisnīguma principa piemērošanai, kur piemērojams;
- i) Prasības IIA valsts un privātās partnerības projektiem, kur piemērojams;
- j) Prasības kritisko mainīgo aprēķināšanai jūtīguma analīzei, kur piemērojams;
- k) Prasības risku analīzei vai risku novērtējumam;
- m) Prasības IEN, norādot izmaksu-efektivitātes rādītāju aprēķināšanas specifiskus piemērus vai sniedzot atsauces uz indikatoru aprēķināšanas metodiku ietverošām publikācijām, kur piemērojams.

Projekta finanšu un ekonomiskās atdeves rādītāju aprēķināšana

1. Diskontēšanas aritmētika

Salīdzinoši garam projekta dzīves ciklam (piemēram, 30 gadi), nākotnes ieguvumu un izmaksu vērtība nav tāda pati kā investīciju veikšanas gadā.

Piemērs: Ieņēmumi no investīcijām ar procentu likmi 5%

	Šodien	Pēc 1 gada	Pēc 2 gadiem	Pēc 3 gadiem
Pamatsumma	1000	1000	1050	1103
Procenti	0	50	53	55
Kopējā summa	1000	1050	1103	1158

Ieņēmumi pēc 3 gadiem = 1000 LVL x (1 + 0,05)³ = 1158 LVL

Risinājums:

Naudas plūsmu diskontēšana, izmantojot diskonta faktoru katram projekta dzīves cikla gadam.

1

$\frac{1}{(1+r)^n}$

r - diskonta likme

n - gadu skaits

Izmantojot iepriekš minēto piemēru iegūst šādu diskonta faktoru:

$1/(1+0,05)^3=0,864$

Reizinot diskonta faktoru 0,864 ar plānotajiem nākotnes ieņēmumiem pēc 3 gadiem (1158 LVL) iegūst nākotnes ieņēmumu (3. gads) šodienas vērtību 1000 LVL.

2. Galvenie projekta vērtības rādītāji

2.1. Tīrā šodienas vērtība (NPV) Definīcija: Tīrā šodienas vērtība ir projekta nākotnes ieņēmumu un izmaksu diskontētā vērtība, no kuras atņemtas sākotnējo kapitālieguldījumu izmaksas.

Aprēķināšanas formula:

$$NPV = \frac{CF_1}{(1+r)^1} + \frac{CF_2}{(1+r)^2} + \dots + \frac{CF_n}{(1+r)^n} - I_0 = \sum_{t=1}^n \frac{CF_t}{(1+r)^t} - I_0$$

CF_t – projekta naudas plūsma t gadā

Piemērs: projekta NPV aprēķināšana ar diskonta likmi 5% un projekta dzīves ciklu 15 gadi neņemot vērā inflāciju (LVL)

Gads	Kapitāl-izdevumi	Kārtējie izdevumi	Ieņēmumi (resursu ietaupījums)	Neto naudas plūsma	Diskonta faktors	Šodienas vērtība
1	- 50 000	0	0	-50 000	-	-
2	0	- 500	7 000	6 500	0,952	5 712
3	0	- 500	7 000	6 500	0,864	5 184
4	0	- 500	7 000	6 500	0,823	4 938
5	0	- 500	7 000	6 500	0,784	4 704
6	0	- 500	7 000	6 500	0,746	4 476
7	0	- 500	7 000	6 500	0,711	4 266
8	0	- 500	7 000	6 500	0,677	4 062
9	0	- 500	7 000	6 500	0,644	3 864
10	0	- 500	7 000	6 500	0,614	3 684
11	0	- 500	7 000	6 500	0,585	3 510
12	0	- 500	7 000	6 500	0,557	3 342
13	0	- 500	7 000	6 500	0,530	3 180
14	0	- 500	7 000	6 500	0,505	3 030
15	0	- 500	7 000	6 500	0,481	2 886
Bruto šodienas vērtība						61 575
Mīnus kapitālieguldījumu izmaksas						50 000
NPV						11 575

2.2. Iekšējā peļņas norma (IRR)

Definīcija: Iekšējā peļņas norma ir diskonta likme, kuru pielietojot, nākotnes ieguvumi un izmaksas ir vienādas ar sākotnējām investīcijām.

Aprēķināšanas formula:

$$IRR = r + \frac{NPV_{r_1}}{NPV_{r_1} - NPV_{r_2}} \times (r_2 - r_1)$$

r- diskontēšanas likme

Piemērs iepriekš minētajam projektam: IRR aprēķināšana, izmantojot iterāciju metodi (dzīves cikls 5 gadi)

Diskonta likme (%)	1,0	3,0	5,0
NPV (LVL)	7 581	857	- 4 503

Analizējot tabulas datus, redzams, ka IRR ir robežās no 3% līdz 5%. Izmantojot elektroniskās tabulas Microsoft Excel, IRR ir 3,29

Finanšu analīzes piemērs pirmsskolas izglītības iestādes būvniecības investīciju projektam*

Finanšu iekšējās palpas normas pret investīcijām (FRR/C) aprēķins, LVL																						
Gadi	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Ieņēmumi no pašvaldību savstarpējiem norēķiniem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Telpu īres ekonomija, pārvietojot bērnus no esošajām pirmsskolas izglītības iestādes uz jauno bērnudārzu	0	0	4 667	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000	14 000
Ieņēmumi no baseina maksas pakalpojumiem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Pašvaldības papildu ieņēmumi no iedzīvotāju ienākuma nodokļa, māsaiņniecību locekļiem iesaistoties darba tirgū	0	0	24 453	79 960	87 157	95 001	102 886	111 425	120 674	130 689	141 537	153 284	166 007	179 785	194 708	210 868	228 370	247 325	267 853	290 085	314 162	340 237
Ieņēmumi no bērnu ēdināšanas maksas pakalpojumiem	0	0	16 178	48 535	48 535	48 535	48 535	48 535	48 535	48 535	48 535	48 535	48 535	48 535	48 535	48 535	48 535	48 535	48 535	48 535	48 535	48 535
Bērnudārza ēkas atlikusi vērtība	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2 799 097
Tiešie ieguvumi kopā	0	0	45 298	142 495	149 692	157 536	165 421	173 960	183 209	193 224	204 072	215 819	228 542	242 320	257 243	273 403	290 905	309 860	330 388	352 620	376 697	402 870
Mainīgās uzturēšanas izmaksas kopā	0	0	17 906	53 719	53 719	53 719	53 719	53 719	53 719	53 719	53 719	53 719	53 719	53 719	53 719	53 719	53 719	53 719	53 719	53 719	53 719	53 719
Pastāvīgās uzturēšanas izmaksas kopā	248	248	88 609	265 329	265 329	265 329	265 329	265 329	265 329	265 329	265 329	265 329	265 329	265 329	265 329	265 329	265 329	265 329	265 329	265 329	265 329	265 329
Investīciju izmaksas kopā	974 315	2 327 761	1 363 087	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tiešās izmaksas kopā	974 563	2 328 009	1 469 602	319 049	319 049	319 049	319 049	319 049	319 049	319 049	319 049	319 049	319 049	319 049	319 049	319 049	319 049	319 049	319 049	319 049	319 049	319 049
Tirā naudas plūsma	-974 563	-2 328 009	-1 424 305	-176 553	-169 357	-161 513	-153 628	-145 088	-136 840	-128 824	-114 977	-103 229	-90 507	-76 728	-61 806	-45 645	-28 143	-9 188	11 340	33 671	57 648	2 882 821
Finanšu iekšējā palpas norma (FRR/C)	-4,1%																					
Finanšu tirā šodienas vērtība (FNPV/C)	-4 295 625																					

Piezīmes:

Tiek pieņemts, ka pirmsskolas izglītības iestāde sāk darbu 2010.gada 1.septembrī
 Projekta dzīves cikls ir 20 gadi
 Saskaņā ar izmantoto metodiku tiešajās izmaksās tiek iekļautas kopējās investīciju izmaksas 4,7 milj. LVL
 Aprēķinos nav ņemta vērā inflācija

Projekts nav ieņēmumus gūstošs projekts Vispārīgās regulas 55.panta redakcijā

3. pielikums

Ekonomiskās analīzes piemērs pirmsskolas izglītības iestādes būvniecības investīciju projektam*

Ekonomiskās iekšējās peļņas normas (ERR) aprēķins, LVL																						
Gadi	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Mājsaimniecību neto ienākumi no locekļu iekļaušanās darba tirgū	0	0	97 811	319 841	348 626	380 003	411 543	445 701	482 694	522 758	566 147	613 137	664 027	719 142	778 830	843 473	913 482	989 301	1 071 413	1 160 340	1 256 648	1 360 950
Pašv. ieņēmumi no iedzīvotāju ienākuma nodokļa, nodrošinot iedzīvotāju palikšanu pašvaldībā	0	0	32 432	106 052	115 597	126 001	136 459	147 785	160 051	173 336	187 722	203 303	220 178	238 452	258 244	279 678	302 891	328 031	355 258	384 744	416 678	451 262
Netiešie ieguvumi kopā	0	0	130 243	425 893	464 224	506 004	548 002	593 486	642 746	696 094	753 869	816 440	884 205	957 594	1 037 074	1 123 151	1 216 373	1 317 332	1 426 671	1 545 084	1 673 326	1 812 212
Tiešie ieguvumi kopā	0	0	45 298	142 495	149 692	157 536	165 421	173 960	183 209	193 224	204 072	215 819	228 542	242 320	257 243	273 403	290 905	309 860	330 388	352 620	376 697	4 201 870
Ieguvumi kopā	0	0	175 540	568 388	613 915	663 539	713 423	767 447	825 954	889 318	957 941	1 032 260	1 112 747	1 199 914	1 294 317	1 396 555	1 507 278	1 627 192	1 757 069	1 897 704	2 050 023	5 014 082
Zemes zaudēto iespēju izmaksas	9 224	11 991	11 991	13 190	13 190	14 509	14 509	15 960	15 960	17 556	17 556	19 312	19 312	21 243	21 243	23 367	23 367	25 704	25 704	28 275	28 275	31 102
Netiešās izmaksas kopā	9 224	11 991	11 991	13 190	13 190	14 509	14 509	15 960	15 960	17 556	17 556	19 312	19 312	21 243	21 243	23 367	23 367	25 704	25 704	28 275	28 275	31 102
Mainīgās uzturēšanas izmaksas kopā	0	0	17 906	53 719	53 719	53 719	53 719	53 719	53 719	53 719	53 719	53 719	53 719	53 719	53 719	53 719	53 719	53 719	53 719	53 719	53 719	53 719
Pastāvīgās uzturēšanas izmaksas kopā	248	248	88 609	265 329	265 329	265 329	265 329	265 329	265 329	265 329	265 329	265 329	265 329	265 329	265 329	265 329	265 329	265 329	265 329	265 329	265 329	265 329
Investīciju izmaksas kopā	974 315	2 327 761	1 363 087	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Tiešās izmaksas kopā	974 563	2 328 009	1 469 692	319 049	319 049	319 049	319 049	319 049	319 049	319 049	319 049	319 049	319 049	319 049	319 049	319 049	319 049	319 049	319 049	319 049	319 049	319 049
Izmaksas kopā	983 787	2 340 000	1 481 593	332 239	332 239	333 558	333 558	335 009	335 009	336 605	336 605	338 361	338 361	340 292	340 292	342 416	342 416	344 753	344 753	347 323	347 323	350 151
Tirā naudas plūsma	-983 787	-2 340 000	-1 306 053	236 150	281 676	329 982	379 865	432 438	490 945	552 713	621 336	693 899	774 386	859 623	954 025	1 054 139	1 164 862	1 282 439	1 412 306	1 550 381	1 702 700	4 663 932
Ekonomiskā iekšējā peļņas norma (ERR)	11,4%																					
Ekonomiskā tirā šodienas vērtība (ENPV)	4 034 327																					

Piezīmes:

Tiek pieņemts, ka pirmsskolas izglītības iestāde sāk darbu 2010. gada 1. septembrī

Projekta dzīves cikls ir 20 gadi

Saskaņā ar ekonomiskajā analīzē izmantoto metodiku finanšu izmaksas un ieguvumi tiek ņemti no finanšu iekšējās peļņas normas pret investīcijām aprēķinu tabulas

Zemes zaudēto iespēju izmaksas tiek noteiktas atbilstoši bērnu dārza zemes kadastrālajai vērtībai. Saskaņā ar Valsts zemes dienesta informāciju tiks piemērota pārvērtēšana katru otro gadu atbilstoši reālajiem tirgus darījumiem ar līdzvērtīgiem zemes gabaliem.

Tiek pieņemts, ka pirmajā pārvērtēšanas gadā zemes kadastrālā vērtība pieaugs par 30%, bet pēc tam katru otro gadu par 10%

Netiešie ieguvumi projekta dzīves cikla laikā palielinās tāpēc, ka pieaug mājsaimniecību locekļu ienākumi salīdzināmās cenās.

* Projekts nav ieņēmumus gūstošs projekts Vispārīgās regulas 55.panta redakcijā

Investīciju projektu izmaksu un ieguvumu piemēri dažādās nozarēs

Nozare	Ieguvumi		Izmaksas	
	Finanšu (tiešie) ieguvumi	Ekonomiskie (netiešie) ieguvumi	Finanšu (tiešās) izmaksas	Ekonomiskās (netiešās) izmaksas
Atkritumu saimniecība (piesārņojuma vietu rekultivācija)	Var būt gan ieņēmumus gūstoši, gan ieņēmumus negūstoši projekti; Rekultivētās piesārņojuma vietas tīrā atlikusī vērtība (piesārņojuma vietas tirgus vērtība vai atlikusī vērtība atbilstoši grāmatvedības nolietojuma uzskaitē, no kuras atņemtas piesārņojuma vietas sanācijas izmaksas); Saimnieciskās darbības ieņēmumi, kas saistīti ar otrreizējo izejvielu, gāzes, siltumenerģijas vai elektroenerģijas pārdošanu	Ietekme uz iedzīvotāju veselību (saslimstības un mirstības samazināšanās gaisa, ūdens vai augsnes piesārņojuma rezultātā); Zaudējumu novēršanai videi (ūdens un augsnes piesārņojuma samazināšanās); Estētiskā ietekme uz ainavu arhitektūru; Nekustamā īpašuma vērtības pieaugums un ekonomiskās aktivitātes paaugstināšanās; Trokšņu, smaku līmeņa samazināšanās; Nelaimes gadījuma skaita samazināšanās (risku vadība, kas saistīta ar ugunsgrēku un eksploziju novēršanu); Enerģijas ražošanas izmaksu ietaupījums, ja tiktu izmantots tradicionālais kurināmais	Investīciju izmaksas (zeme, ēkas, iekārtas), t.sk. tehniski ekonomiskā pamatojuma izstrāde; Piesārņojuma novēršanas izmaksas; Investīciju (pamatlīdzekļu) atjaunošanas izmaksas; Eksploatācijas izmaksas, t.sk. preču un pakalpojumu iegāde objekta/rūpnīcas darbības nodrošināšanai; Tehniskāun administratīvā personāla izmaksas; Dabasresursu nodoklis	Vides piesārņojums, negatīva ietekme uz cilvēku veselību un citi negatīvie blakusefekti atkarībā no tā, vai ir paredzēta un kādas tehnoloģijas tiek izmantotas atkritumu iznīcināšanai, piesārņoto vietu rekultivācijai; Izmaksas sabiedrībai projekta ieviešanas laikā (satiksmes kustības traucējumi, troksnis, smakas, ierobežota piekļuve infrastruktūrai u.c.)
Enerģētika (centralizētā siltumapgāde)	Ieņēmumus gūstoši projekti; izmaksas un ieguvumus var dalīt atkarībā no tā, vai projektā ir iekļauta siltumenerģijas ražošana, pārvade, sadale vai arī vairāki centralizētās siltumapgādes posmi kopā; Saimnieciskās darbības ieņēmumi no siltumapgādes pakalpojumiem (atsevišķi tarifi katram siltumapgādes posmam); Ieņēmumu	Zaudējumu novēršana videi (gaisa piesārņojuma samazināšanās, samazinoties kaitīgo izmešu daudzumam atmosfērā); Ieguvumi no atjaunojamo energoresursu izmantošanas (gadījumos, ja projekta mērķis ir veicināt atjaunojamo energoresursu izmantošanu un mazināt atkarību no importētā fosilā kurināmā)	Investīciju izmaksas un uzturēšanas izmaksas (skatīt informāciju iepriekš)	Zemes zaudēto iespēju izmaksas gadījumā, ja centralizētās siltumapgādes infrastruktūras paplašināšanai ir nepieciešama papildu teritorija; Izmaksas sabiedrībai projekta ieviešanas laikā (skatīt informāciju iepriekš)

Nozare	Ieguvumi		Izmaksas	
	Finanšu (tiešie) ieguvumi	Ekonomiskie (netiešie) ieguvumi	Finanšu (tiešās) izmaksas	Ekonomiskās (netiešās) izmaksas
	palielinājums no pakalpojumu diversifikācijas (piemēram, elektroenerģijas ražošana izmantojot koģenerācijas metodi), kvalitātes vai pieejamības (papildu pieslēgumu skaits) paaugstināšanās; Uzturēšanas izdevumu ekonomija (piemēram, samazinot zudumus siltumtīklos); Pamatlīdzekļu atlikusī vērtība projekta dzīves cikla beigās (atbilstoši grāmatvedības nolietojuma aprēķinam vai prognozētajai tirgus vērtībai)			
Izglītības infrastruktūra	Nav ieņēmumus gūstoši projekti Vispārīgās regulas 55.panta redakcijā, tāpēc ieņēmumi ir salīdzinoši nelieli (piemēram, telpu noma ārpus mācību laika, ieņēmumi no pašvaldību savstarpējiem norēķiniem u.c.); Ieguvumi: citas infrastruktūras īres izmaksu ekonomija, pārvietojot izglītības iestādi uz citu infrastruktūras objektu; Uzturēšanas izdevumu ekonomija infrastruktūras būvniecības, rekonstrukcijas, renovācijas rezultātā	Izglītojamo cilvēkkapitāla paaugstināšanās: var novērtēt mikroekonomikas (izglītības privātā un sociālā atdeve) vai makroekonomikas līmenī (augsmes rēķini), attiecinot izglītības atdevi uz attiecīgo izglītības pakāpi vai veidu; Mājsaimniecību ienākumi no to locekļu iekļaušanās darba tirgū; Iedzīvotāju ienākumu nodokļa ieņēmumi pašvaldību budžetā, nodrošinot iedzīvotāju palikšanu pašvaldībā (t.i., iedzīvotājus apmierina piedāvātā sociālā infrastruktūra)	Investīciju izmaksas; Uzturēšanas izmaksas; Personāla apmācības izmaksas; Izglītības iestādes pārvietošanas izmaksas	Zemes zaudēto iespēju izmaksas; Izmaksas sabiedrībai projekta ieviešanas laikā, papildus iepriekš minētajām netiešajām izmaksām jāmin zaudējumi sabiedrībai, ja netiek nodrošināta pakalpojuma pieejamība (tiek aprēķinātas pakalpojuma izmaksas laika periodā, kad nav pieejams pakalpojums)
Transports (ceļi)	Nav ieņēmumus gūstoši projekti Vispārīgās regulas 55.panta redakcijā; Lielākajā daļā gadījumu analizē neiekļauj finanšu ieguvumus (Latvijā ir bezmaksas autoceļi)	Satiksmes dalībnieku patērētā laika samazinājums; Automobiļu autokilometru izmaksu samazinājums; Ceļu satiksmes negadījumu skaita samazinājums;	Investīciju izmaksas (tehniski ekonomiskā pamatojuma izstrāde, būvprojektēšana, zemes iegāde, būvniecība, autoruzraudzība, būvuzraudzība);	Zemes zaudēto iespēju izmaksas (gadījumos, jair plānotajai jaunai infrastruktūras būvniecībai esošās infrastruktūras paplašināšana); Trokšņulīmeņa

Nozare	Ieguvumi		Izmaksas	
	Finanšu (tiešie) ieguvumi	Ekonomiskie (netiešie) ieguvumi	Finanšu (tiešās) izmaksas	Ekonomiskās (netiešās) izmaksas
		Ekonomiskie ieguvumu skaitliskā vērtība ir galvenokārt atkarīga no satiksmes intensitātes uz attiecīgā ceļa, līdz ar to pirmās un otrās šķiras autoceļiem un pašvaldību ceļiem, iespējams, ir jāņem vērā papildu ekonomiskie ieguvumi (nekustamā īpašuma vērtības pieaugums, ietekme uz uzņēmējdarbības attīstību u.c.)	Ikdienas un periodiskās uzturēšanas izmaksas	paaugstināšanās; Vides piesārņojuma paaugstināšanās; Izmaksas sabiedrībai projekta ieviešanas laikā, skatīt informāciju iepriekš (galvenokārt satiksmeskustības traucējumi, paredzotīpašus satiksmes organizācijas pasākumus)
Transports (ostu infrastruktūra)	Saimnieciskās darbības ieņēmumi no ostu maksām, ostu nodevām un līdzīgiem maksājumiem; Ieņēmumu palielinājums no pārkrauto kravu apgrozījuma palielināšanās (ietekmē dzelzceļa pievadceļi ostai un to kapacitāte pietātņu garums, skaits un iespēja izmantot vairāku kravu veidu pārkraušanai, transporta loģistikas infrastruktūra ostas teritorijā, kuģošanas kanāla dziļums un platums u.c. faktori); Pamatlīdzekļu atlikusī vērtība projekta dzīves cikla beigās (atbilstoši grāmatvedības nolietojuma aprēķinam vai prognozētajai tirgus vērtībai)	Stīvidoru uzņēmumu saimnieciskās darbības ieņēmumi Nekustamā īpašuma vērtības pieaugums (zemes izmantošana alternatīviem mērķiem), pārvietojot ostas teritoriju prom no pilsētas centra; Kravu pārvadātāju laika ekonomija, izmantojot uzlaboto ostas infrastruktūru; Nelaimes gadījumu skaita samazināšanās (ja pilsētas teritorijā tiek optimizēta kravu transporta plūsma uz ostas teritoriju); Zaudējumu novēršana videi (samazināts gaisa piesārņojums, izmantojot videi draudzīgas beramkravu, piemēram, ogļu, pārkraušanas tehnoloģijas) Trokšņu līmeņa samazināšanās	Investīciju izmaksas un uzturēšanas izmaksas (skatīt informāciju iepriekš)	Stīvidoru uzņēmumu saimnieciskās darbības izmaksas; Zemes zaudēto iespēju izmaksas gadījumā, ja ostas pārvietošanai vai paplašināšanai tiek izmantota papildu teritorija; Negatīva ietekme uz vidi (teritorijās, kuras plānots izmantot jaunas infrastruktūras būvniecībai); Zaudējumi uzņēmumiem un mājāsaimniecībām, (ja ir nepieciešams atbrīvot teritoriju ostas infrastruktūras attīstībai); Izmaksas sabiedrībai projekta ieviešanas laikā (skatīt informāciju iepriekš)
Tūrisms (muzeji un kultūrvēsturiskie pieminekļi)	Var būt gan ieņēmumus gūstoši, gan ieņēmumus negūstoši projekti; Saimnieciskās darbības ieņēmumi no infrastruktūras objektu ekonomiskā potenciāla paaugstināšanās (ieejas	Papildu ieņēmumi ar attiecīgo tūrisma objektu netieši saistītajiem uzņēmumiem (ēdināšana, transports, papildu tūrisma produkti u.c.),	Investīciju izmaksas un uzturēšanas izmaksas, skatīt informāciju iepriekš	Zemes zaudēto iespēju izmaksas (skatīt informāciju iepriekš); Izmaksas sabiedrībai projekta ieviešanas laikā (skatīt informāciju

Nozare	Ieguvumi		Izmaksas	
	Finanšu (tiešie) ieguvumi	Ekonomiskie (netiešie) ieguvumi	Finanšu (tiešās) izmaksas	Ekonomiskās (netiešās) izmaksas
	biļetes, pasākumu un konferenču rīkošana u.c.); Pamatlīdzekļu atlikusī vērtība projekta dzīves cikla beigās (atbilstoši grāmatvedības nolietojuma aprēķinam vai prognozētajai tirgus vērtībai)	individuālajiem komersantiem (piemēram, radošās industrijas); Iedzīvotāju vēlēšanās maksāt par kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu		iepriekš)
Ūdenssaimniecība	Ieņēmumus gūstoši projekti; Saimnieciskās darbības ieņēmumi no ūdenssaimniecības pakalpojumiem (atsevišķi tarifi ūdensapgādei un kanalizācijai); Ieņēmumu palielinājums no pakalpojumu kvalitātes vai pieejamības (papildu pieslēgumu skaits) paaugstināšanās; Uzturēšanas izdevumu ekonomija (piemēram, samazinot ūdens zudumus tīklos); Pamatlīdzekļu atlikusī vērtība projekta dzīves cikla beigās (atbilstoši grāmatvedības nolietojuma aprēķinam vai prognozētajai tirgus vērtībai)	Patērētāju vēlēšanās maksāt par pakalpojumu standartu uzlabošanu (centralizētā ūdenssaimniecība salīdzinājumā ar alternatīviem ūdensapgādes un kanalizācijas pieslēguma veidiem); Patērētāju vēlēšanās maksāt par virszemes ūdenstilpņu kvalitātes uzlabošanu (piemēram, izmantošana rekreācijas vajadzībām); Ietekme uz iedzīvotāju veselību (saslimstība ar slimībām, kuru cēlonis ir dzeramā ūdens kvalitāte, Latvijā ir salīdzinoši zema)	Investīciju izmaksas un uzturēšanas izmaksas, skatīt informāciju iepriekš	Zemes zaudēto iespēju izmaksas (gadījumos, ja ir plānota jaunas infrastruktūras būvniecība); Izmaksas sabiedrībai projekta ieviešanas laikā (skatīt informāciju iepriekš)
Veselības aprūpes infrastruktūra	Daudzos gadījumos nav ieņēmumus gūstoši projekti Vispārīgās regulas 55.panta redakcijā, ņemot vērā Latvijas veselības aprūpes finansēšanas sistēmu (gala lietotāji maksā veselības aprūpes pakalpojumu nelielu daļu, pārējo nodrošina valsts un pašvaldības) Ieņēmumu lielāko daļu veido slimokasu mērķdotācijas; Gultas dienu/manipulāciju skaita ekonomija; Ieguvumus aprēķini līdzīgi kā citos infrastruktūras projektos.	Ietekmi uz iedzīvotāju veselību (novērsti invaliditātes, letalitātes, saslimstības gadījumi): novērtējumam ieteicams izmantot cilvēkkapitāla metodi (cilvēku vērtība izteikta kā iekšzemes kopprodukts uz iedzīvotāju vai strādājošo) vai arī gultas dienas/manipulāciju izmaksas uz vienu pacientu	Skatīt informāciju iepriekš	Skatīt informāciju iepriekš; Pacientu darba laika un brīvā laika zudumi ārstniecības procesa laikā; Pacientu papildu izdevumi, kas saistīti ar ārstniecības procesu (piemēram, medikamentu iegāde)

Izmaksu efektivitātes indikatoru piemēri pirmsskolas izglītības iestādes būvniecības investīciju projektam

Šajā pielikumā ir doti izmaksu efektivitātes indikatoru piemēri pirmsskolas izglītības iestādes būvniecības investīciju projektiem, kura paredzēti arī energoefektivitātes nodrošināšanas pasākumi.

- a) Projekta kopējās izmaksas uz vienu pirmsskolas izglītības iestādi apmeklējošo bērnu (vidēji gadā);
- b) Projekta kopējās izmaksas uz vienu pirmsskolas izglītības iestādes darbinieku;
- c) Projekta kopējās izmaksas uz vienu kvadrātmetru kopējās telpu platības;
- d) Projekta kopējās izmaksas uz vienu kvadrātmetru lietderīgās telpu platības;
- e) Plānotais īpatnējais siltumenerģijas patēriņš kWh un siltumenerģijas patēriņš LVL uz vienu kvadrātmetru kopējās telpu platības (vidēji gadā vai apkures sezonas laikā).

